

Beschrijving van de kunstwerken

Gert Jan Kocken (°1971, woont in Amsterdam)

- Depictions** (2011 - heden)

In *Depictions* brengt Gert Jan Kocken, door middel van fotografie, elementen van Amsterdam, Rotterdam, Berlijn en Rome samen die volgens de kunstenaar anders moeilijk samengebracht zouden kunnen worden. De weergaven beelden ingewikkelde kaarten af met alle cartografische informatie over de steden die de kunstenaar in oorlogsarchieven kon bemachtigen. De verschillende, over elkaar gezette kaarten bevatten informatie zoals door de vijand, diverse groeperingen en instituten gebruikte documenten, voor en tijdens de oorlog. Hiermee plaatst Kocken meerdere, zeer verschillende inzichten samen in één kernbeeld van de geschiedenis. De beelden doen, in hun overdaad aan informatie, het overzicht over de diverse kampen vermengen. *Depictions of Berlin 1933-1945* is een accumulatie van ondermeer de megalomane plannen van Albert Speer; een kaart die ‘Judenreine Gebiete’ (jodenvrije gebieden) weergeeft, een overzicht van uit te schakelen en uitgeschakelde doelwitten, de verdeling van Berlijn en een kaart met de inschatting van toegebrachte schade tijdens invallen. *Depictions of Rome 1922-1945* brengt Mussolini’s grote stedelijke plannen samen met een pilotenkaart waarop de beschermde gebouwen van Rome staan, een kaart met daarop de zogenaamde ‘bommenwerptekeningen’, die gemaakt werd na de vernietiging van San Lorenzo op 19 juli 1942 en een kaart van het Romeinse getto.

Lawrence Abu Hamdan (°1977, woont in Londen)

- The Freedom of Speech Itself** (2011)
- The Aural Contract Audio Archive** (2010)

Aural Contract is een project dat bestaat uit een reeks evenementen, publicaties, performances, tentoonstellingen, interviews, composities en workshops die ‘luisterprocessen’ en de rol van de stem in de wet onderzoeken. Abu Hamdan bouwt sinds 2010 aan een audioarchief dat uittreksels bevat van zowel zijn eerdere werken, als bijzondere opnames van momenten van juridisch luisteren en spreken, geput uit een breed scala bronnen, zoals het proces van Saddam Hoessein en Judas Priest, bewijsmateriaal van de Britse politie, films als *Decoder* en lezingen van teksten, waaronder Italo Calvino’s *Een Koning Luistert*. De onderdelen van dit audioarchief worden gemixt om audiodocumentaires en verhalende composities te maken die het publiek onderdompelen in een discussie over de relatie tussen enerzijds het luisteren en geluidstechnieken en anderzijds politiek, grenzen, mensenrechten, getuigenissen en internationaal recht. In Extra City Kunsthal omvat het project twee audioinstallaties, namelijk *The Freedom of Speech Itself* (2011) en *The Aural Contract Audio Archive*. The Freedom of Speech Itself is een half uur durende audiodocumentaire die gaat over de geschiedenis en het gebruik van forensische stemanalyse en zogenaamde ‘stemafdrukken’, meerbepaald in Groot-Brittannië, waar dit soort van technieken gebruikt word om de afkomst en originaliteit van de taal van asielzoekers te bepalen. Getuigenissen van advocaten, fonetische experts, asielzoekers en het ministerie van binnenlandse zaken hebben echter aangetoond dat dit soort van acties heeft geleid tot onrechtmatige deportaties. De combinatie van de experimentele audiocompositie en de aangewende radiotechnieken met het onderzoek naar de manier waarop taal wordt gebruikt ter verdediging van nationale grenzen wordt een manier om de fundamentele wijze waarop we spreken en luisteren te bevragen. Het

project wordt gepresenteerd naast sculpturen van twee stemafdrukken van stemmen die allebei het woord ‘you’ [jij] uitspreken. Deze stemafdrukken nemen de vorm aan van cartografische contouren, die gebruikt worden om de oorsprong van fonemen te identificeren en in kaart te brengen. Abu Hamdan’s argument wordt een materiële vorm die de noties van stem en territorium samenbrengt. Voor deze sculpturen werd akoestisch schuim gebruikt, wat ervoor zorgt dat ze direct tussenkomen in de ervaring van auditoruimte: hun akoestische kwaliteiten geven mee vorm aan de ruimte en vereisen een dialoog — tussen de sculptuur en de documentaire — die de luisterervaring intensifieert.

The Freedom of Speech Itself werd geproduceerd door Russell Finch van Somethin' Else en werd gemaakt voor The Showroom en Forensic Architecture aan het departement voor Visual Cultures, Goldsmiths' University, Londen.

Avi Mograbi (°1956, woont in Tel Aviv)

- Details** (2003 — 2011)

De serie *Details* bestaat uit korte extracten uit Avi Mograbi’s docu-fictionele films die het politieke geweld in Israël aankaarten. *Details* brengt op een verontrustende manier een reeks dramatische en emotioneel intense momenten in beeld, die handelen over het ontzeggen van elementaire mensenrechten aan de Palestijnse medemens. Mograbi, die vaak in zijn eigen films verschijnt, staat stil bij de ambivalentie van zijn eigen rol als documentaire filmmaker en de ethische dilemma’s die ermee gepaard gaan. In zijn films stelt hij steeds weer de cruciale vraag: “Wat is onze verantwoordelijkheid ten opzichte van machtsstructuren, zelfs als men er ‘enkel’ een uitvoerende rol in speelt, of een documentaire over maakt?”

Details 2 & *3* zijn uittreksels van zijn documentaire *Avenge But One of My Two Eyes* (2005), waarin Mograbi beelden van Palestijnen die worden vernederd door Israëlische soldaten naast beelden plaatst van Israëlische toeristen die erfgoedreizen maken rond de berg van Masada. De film zet de muur en checkpoints die opgetrokken werden om Palestijnen te onderdrukken in schril contrast met het mythologische beeld van de Jodenverjaging door de Romeinen in het Masadaverhaal. *Mrs. Goldstein* is dan weer een onderdeel van de film *August: A Moment Before the Eruption* (2002). Verschillende jonge actrices dingen er in mee naar de rol van Miryam Goldstein, de vrouw van Baruch Goldstein. Goldstein was een Israëlische terrorist die in 1994 een slachtpartij uitvoerde in de Grot van de Patriarchen (Hebron) en daarbij 29 moslims doodde en er 125 verwondde. De monoloog die de verschillende actrices moesten opvoeren, is de getuigenis van mevrouw Goldstein voor het Shamgar-comité, dat de slachtpartij onderzocht. *Wait, It's the Soldiers, I have to Hang Up Now* (2002) bestaat uit één shot waarin Mograbi een telefoongesprek voert met George Khleifi, een inwoner van Ramallah, tijdens een inval van het Israëlisch leger in Palestijnse steden in de bezette gebieden (2002). De conversatie begint kort nadat de Israëlische troepen Khleifi’s appartement hebben doorzocht en eindigt wanneer de soldaten opnieuw binnenkomen.

Wendelien van Oldenborgh (°1962, woont in Rotterdam)

- Supposing I love you. And you also love me.** (2011)

Wanneer gedachten worden gedeeld tussen mensen in de publieke ruimte, klinken sommige stemmen luider dan andere. In Nederland, met zijn open en democratische gemeenschap, worden dissonante stemmen de mond gesnoerd door andere krachtige stemmen in de gemeenschap. Dit gebeurt ook in andere Noord-Europese landen

waar censuur in het beleid van de overheid geen vaste plaats heeft. *Supposing I love you. And you also love me.* brengt de stem van de Zwitserse Egyptenaar Tariq Ramadan in contact met een groep van vijf adolecenten van multiculturele origine uit België en Nederland. Tegen de achtergrond van een door De Stijl geïnspireerd gebouw, ontworpen door Piet Elling, wordt het kunstwerk opgezet als een polyfoon minidrama. Ongeofende performances en toespraken zijn hiervoor de bouwstenen. De jongvolwassenen dienen als spreekoor in een speelse uitwisseling met de denkbeelden die door Tariq Ramadan naar voren gebracht worden. Hij deelt zijn gedachten over diversiteit, angst en conflict en zijn inspanningen voor de stad Rotterdam. De eigen ervaringen van de cast en de verschillende vormen van expressie gidsten het script, dat spontaan vorm kreeg tijdens de gebeurtenis.

De cast bestaat uit Tariq Ramadan, professor hedendaagse islamstudies aan de Universiteit van Oxford, Hanane Driouchgril, Alberto Mvila, Annye de Santo, Janne van Eynde, en alle studenten aan het Koninklijk Technisch Atheneum van Mechelen, en Ahmed Chouyouhi, student communicatiewetenschappen. Gefilmd op locatie in het Muziek Centrum voor de Omroep, Hilversum (NL) en Royal College of Art, Londen (UK). Camera: Ben de Wandel. Geluid: Jan Samson (Hilversum) en Rob Entwistle (Londen). Script adviser: Mario Campanella. Objects programming: Ludo Engels.

Supposing I love you. And you also love me. is een coproductie van Danish Pavilion, If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part Of Your Revolution (Amsterdam), en Wilfried Lentz Gallery (Rotterdam) met de steun van Danish Arts Council, het Mondriaan Fonds en het cultuurprogramma van de Europese Unie.

Sanja Iveković (°1949, woont in Zagreb)

- The Disobedient (Reasons for Imprisonment)** (2012)

The disobedient (reasons for imprisonment) is een reeks van posters die oorspronkelijk ontworpen werden voor Documenta 13, Kassel, waar ze in het straatbeeld werden verspreid. Op de posters staan enkele van de motieven om mensen in de jaren 1930 en 1940 gevangen te zetten in de nabijgelegen gevangenis van Breitenau. Tussen 1932 en 1934 diende de voormalige abdiij van Breitenau als vroeg concentratiekamp voor voornamelijk politiek gevangenen. Van 1940 tot 1945 werd het omschreven als een ‘heropvoedings-werkkamp’ voor ongeveer 8500 gevangenen. De redenen die Iveković op de posters opsomt, tonen dat de gevangenen voornamelijk werden vastgehouden omwille van het overtreden van naziregels, meestal in verband met hun werkverplichtingen, maar ook voor wat beschouwd werd als een overmatige solidariteit en familiariteit met buitenlanders. Het werk plaatst de moeilijke problematiek rond dwangarbeid tijdens WOII in context door deze ‘reasons for imporisonment’ in verband te brengen met nog altijd actieve multinationals die destijds hebben geprofiteerd van deze omstandigheden.

Želimir Žilnik (° 1942, woont in Novi Sad)

- Uprising in Jazak** (1973)

Filmregisseur Želimir Žilnik is een van de voornaamste vertegenwoordigers van de *Black Wave*, een generatie Joegoslavische filmmakers, bekend om haar sociaal engagement en kritiek op de censuur tijdens het communistisch tijdperk in Joegoslavië. *Uprising in Jazak* is een van de vele voorbeelden van de nadruk die deze generatie legde op de geschiedenis van de partizanen die tegen de bezetters tijdens WOII vochten. In de film vertellen inwoners van het dorpje Jazak, uit het Fruška gebergte, over hun heroïsche strijd tegen de bezetters,

worden de plaatsen waar het verzet plaatsvond opgezocht en wordt dezelfde politieke bezieling die het verzet aanvoerde, zichtbaar gemaakt. De inwoners halen niet alleen verhalen op over hoe ze partizanen onderdak boden of zich aansloten bij hun eenheden in Bosnië, maar ook over arrestaties, vervolgingen en folteringen, de bevrijding in 1944 en het Russische leger dat door het dorpje marcheerde. Žilniks keuze deze uitspraken — over de dramatische strijd en over de verheugde verwachtingen — te verbinden aan oorlogsgeluiden versterkt toch de mogelijkheid tot misvatting van de uitkomst van de film als propagandistisch, tot op het punt waarop we ons zouden kunnen afvragen, of de vijandigheid Jazak wel degelijk heeft verlaten, en waarom de na WOII gevestigde politieke structuren niet eenzelfde partizaans verzet ontlokten, en, tenslotte, of het Joegoslavisch socialisme zich het verhaal van de partizanen niet heeft toegeëigend en zo een nieuwe opstand voorbleef.

Césare Pietroiusti (°1952, woont in Rome)

- Pensiero Unico (Uniforme gedachte)** (2003)

“Op 22 maart 2003, in het Saletta Comunale voor Hedendaagse Kunst in Castel San Pietro (Bologna), vanaf zes uur ’s avonds, heb ik steeds opnieuw en aanhoudend de eerste woorden van twee Italiaanse fascistische liederen gezongen. Het eerste was *Giovinezza* (“Giovinezza, giovinezza, primavera di bellezza” - “Jeugd, Jeugd, bron van schoonheid”) en het tweede was *Vincere* (“Vincere, vincere, vincere, e vinceremo in cielo, in terra e in mare. E' la parola d'ordine, una suprema volontà” – “Winnen, winnen, winnen, en we zullen winnen ter land, ter zee en in de lucht. Dat is ons erewoord, onze ultieme wens.”) Mijn doel was om enkel te stoppen als ik mijn stem helemaal verloren was. De actie eindigde om kwart voor twaalf.” (Cesare Pietroiusti)

Lidwien van de Ven (°1963, woont in Berlijn en Rotterdam)

- Antwerp, 26/05/2008 (Abou Jahjah)** (2008)

De foto’s van Lidwien van de Ven zoomen in op verborgen facetten van ophefmakende publieke gebeurtenissen, waardoor ze de emotionele ballast, ongewone details en een intrigerende combinatie aanwijzingen naar voren brengen, dingen die normaliter zouden vervallen of opzettelijk verdwijnen in de ruis van de massamedia. “De foto *Antwerp, 26/05/2008 (Abou Jahjah)* nam ik op de eerste dag van de rechtszaak tegen Dyab Abou Jahjah en medebeklaagde Ahmed Azzuz, beiden lid van de Arabisch Europese Liga (AEL). Nadat Abou Jahjah in 1991 uit Libanon aankwam in België en vijf jaar later zijn Belgische identiteit kreeg, stichtte hij in 2000 de AEL, een organisatie voor migrantenrechten in Antwerpen. Zowel de organisatie, als boegbeeld Abou Jahjah, werd hard aangepakt in de media en door het toenmalige Vlaams Blok. In 2002 werd Abou Jahjah gearresteerd voor een vermeende oproep tot geweld en zijn deelname aan rellen nadat een autochtone man zijn moslim buurman had vermoord. Zijn arrest was het begin van een zes jaar durend proces waarbij hij in 2007 veroordeeld werd op basis van een valse getuigenis. In 2008 werd hij tenslotte vrijgesproken.” (Lidwien van de Ven)

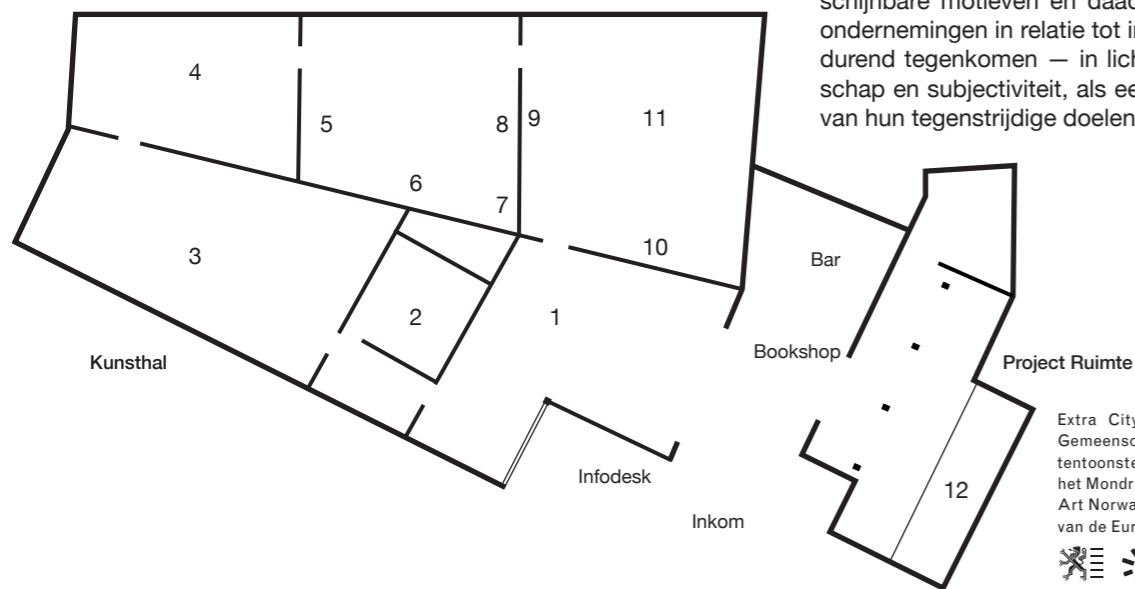
Judith Hopf (°1969, woont in Berlijn)

- Count!** (2008)
- Doors** (2007)

“Judith Hopf’s film *Count!* vertrekt vanuit het ongewone verhaal van Wilhelm von Osten, een wiskunde leraar, frenoloog, showman en mysticus. Aan het be-

gin van de 20ste eeuw slaagde Von Osten erin om – dankzij het gebruik van Darwinistische stellingen – zijn paard, Hans, elementaire optelsommetjes te laten doen. Hans werd snel een sensatie en haalde zelfs de voorpagina van de New York Times. Het succes zette de Duitse opleidingsraad ertoe aan om het voorval te onderzoeken. In 1907 leverde de zogenaamde ‘Hans Commissie’ haar rapport af en kwam ze tot de conclusie, op basis van de analyse van Hans’ gedrag, dat de oplossing van het ‘Slimme Hans effect’ in feite lag in de regionen van de psychologie. In plaats van het juiste antwoord direct mee te delen, bepaalde het paard zijn antwoord door de analyse van de lichaamstaal van zijn omstaanders. Als hij met zijn stampende been het juist aantal stampen had bereikt, begonnen de omstaanders te popelen van opwinding, waardoor ze onbewust het dier aanwijzing gaven om te stoppen met stampen.” (Daniel Miller) Door het wetenschappelijk evaluatiecomité te veranderen in een groepje clowns, theatraliseert Hopf de mechanismen waarvan wij ons gedrag binnen een bepaalde politieke structuur laten afhangen van wat anderen van ons verwachten. Op die manier breekt Hopf de sociale controle open die – doorgaans onderhuids – de constructie en uitoefening van politieke subjectiviteit stuurt. In *Doors*, gemaakt in samenwerking met Henrik Olesen, wordt een sequentie uit Luis Buñuels *The Phantom of Liberty* herwerkt. Deze film handelt over mogelijkheden tot actie die plaatsneemt buiten de voortgang van een narratief. Hopf en Olesen construeerden een anticlimax in een sequentie die bestaat uit doorgangen, in- en uitgangen, omleidingen en doodlopende steegjes. Het resultaat is een verbluffende ruimtelijke formatie die op metaforische wijze een domein van sociale limieten, dwangneigingen en tegenstellingen uittekent, maar ook ruimte biedt aan inventief misbruik. Deze verdraaide scenografie voor een bureaucratie, die haar inspanningen steekt in controle en het demonstren van haar efficiëntie, kan gelezen worden als een setting voor een of andere vorm van autoritaire overname, om ruimtelijke opdelingen binnen een nieuw controlereglement, afzondering, uitsluiting en geweld te gebruiken of kan gelezen worden als eindelijk te verstoren ruimte, waar men zich niet aan hoeft over te geven.

Tentoonstellingsplan

Extra City wordt gesteund door: De Vlaamse Gemeenschap and the City of Antwerp. Deze tentoonstelling ontvangt extra ondersteuning van het Mondriaanfonds, Office for Contemporary Art Norway en het Culture 2007 - 2013 Programme van de Europese Unie.

11 Thomas Kvam (°1972, woont in Oslo) [nowthatsfuckedup/Krieg dem kriege](#) (2011) [Attack](#) (2011)

In 2004 lanceerde de Amerikaanse pornografiedistributeur Chris Wilson de website [www.nowthatsfuckedup.com](#). Het protocol dat achter deze portaal-site schuilging, bestond uit een ‘ruilovereenkomst’ met Amerikaanse soldaten uit Irak en Afghanistan: zij konden de foto’s die ze hadden gemaakt op het slagveld (vaak van slachtoffers met verschillende vormen van verminking) inruilen voor pornografisch materiaal. Deze verfoeilijke ruilhandel tussen de verschillende manieren waarop een lichaam kan worden gedegradeerd tot een non-lichaam, slechts een beeld in de maalstroom van vleselijke consumptie, volledig ontvreemd van wat in feite een ethische kant zou moeten hebben, laat ons een stukje zien van onze donkere postideologische horizon, waar impulsen van dominantie, die duidelijk worden in zowel het politieke als het visuele regime, een wereldbeeld verlenen dat nu teruggewezen wordt naar het museum. Het beeldarchief van [nowthatsfuckedup](#), dat op expliciete manier de horror die oorlog is, weergeeft – en onderhuids ook de tragedie van het thuisland illustreert –, werd door de Amerikaanse overheid in 2006 van het net gehaald. Maar vòòr deze censuur werd doorgevoerd, slaagde Thomas Kvam erin de hele site te downloaden naar zijn harde schijf. In 2011 publiceerde Kvam dit in boekvorm, als een extensie bij de tekst *War Against War* van de vredesactivist Ernst Friedrich. Die tekst handelt over de horror van de Eerste Wereldoorlog en werd eveneens gecensureerd ten tijde van zijn publicatie. Na een reeks artikels over Kvams publicatie in de Noorse krant *Dagbladet*, werd de website van de kunstenaar, waar een digitale versie van het boek vrij beschikbaar was, gehackt. *Attack* is een transcript van de code die zijn webserver platlegde. Wanneer men de code van een afstand bekijkt, lijkt dit enkel een grijs monochroom vlak te zijn, maar wanneer men de code van naderbij bekijkt, ontwaart een complex patroon. Het is algemeen geweten dat hackers vaak gebruikmaken van een ‘command overdrive’ aanval om systemen plat te leggen: zij infiltreren de systemen en laten hen onmogelijk veel simultane taken uitvoeren, waardoor de server na enige tijd alle opdrachten weigert en crasht. De destructieve operatie wijst, wat *Attack* scherp weergeeft, in deze context op een wereldwijde stand van zaken, waarin naties, militaire organisaties en commerciële afhankelijkheid, de verhouding van de schijnbare motieven en daadwerkelijke praktijk van ondernemingen in relatie tot individuen, elkaar voortdurend tegenkomen – in lichaam en geest, burgerschap en subjectiviteit, als een collectieve verhulling van hun tegenstrijdige doelen.

Cross-examinations #2

How Much Fascism?

Lawrence Abu Hamdan, Judith Hopf, Sanja Iveković, Gert Jan Kocken, Thomas Kvam, Avi Mograbi, Wendelien van Oldenborgh, Cesare Pietroiusti, Lidwien van de Ven en Želimir Žilnik

Curators: What, How and for Whom?/WHW, in samenwerking met Mihnea Mircan

Deze groepstentoonstelling onderzoekt vormen van georganiseerde en bij wet vastgelegde intoleranties die de hedendaagse maatschappij binnendringen in de schemerzone tussen democratie enerzijds en het fascisme anderzijds.

Het project *How Much Fascism?*, opgestart in 2011 door het curatorencollectief WHW uit Zagreb, put zijn inspiratie uit een aantal uitspraken die filosoof en politiek activist Rastko Močnik deed in zijn gelijknamig boek uit 1995. In het midden van het uiteenvallen van Joegoslavië verbond Močnik de toenmalige conflicten en de opkomst van het fascisme in het gebied “van de Adriatische zee tot in Siberië” met de ingrijpende gevolgen die het ontstaan en de consolidatie van kapitalisme in de periferie van West-Europa met zich meebracht. Gelijktijdig met het ontstaan van verschillende nieuwe en op nationalistische ideologieën en de vrije markt gebaseerde staten, beschreef Močnik de contouren van het anti-antifascisme dat de politieke constructies en hun culturele beleid met racistische ondertonen aanvuurde. De comfortabele relatie tussen kapitalisme en democratie – een relatie die in het Westen de standaard werd na de Tweede Wereldoorlog – onderging een aantal dramatische wijzigingen in deze nieuwe context, waar liberalisme samenhokte met autoritaire of sterk nationalistisch getinte regimes. Het gevolg is dat sinds het begin van de 21ste eeuw het in West-Europa aanvaarde uitgangspunt dat democratie en kapitalisme hand in hand gaan steeds meer aan geloof inboet. De symptomen die Močnik beschreef in de ‘periferieën’ van het Westen, blijken een steeds belangrijkere rol te spelen in de kern van de Westerse liberale democratie.

In zijn teksten suggereert Močnik dat we ons niet langer moeten afvragen of ‘nieuw lokaal populisme’, ‘nieuw fascisme’ en ‘nieuw extreem-rechts’ onze hedendaagse politiek besturen, maar wel in welke mate ze dat doen. Daarvoor moeten we niet alleen kijken naar open manifestaties van fascisme, maar hun ideologie afwegen tegen de veranderende definities van democratie zelf. Men moet de aandacht in toenemende mate richten op het ‘stille fascisme’ dat steeds normaler wordt door het systematisch

Reader

Een reader met teksten door Rastko Močnik, G.M.Tamás, Hito Steyerl and Umberto Eco vergezelt de tentoonstelling. Hij kan gedownload worden van onze website. Bezoek [www.extracity.org](#) en klik door naar de “How Much Fascism” webpagina.

gebruik van (passief) geweld dat onze wetten en alledaagse leefwereld binnensluipt. Daarbij moeten we een inschatting maken van de verschillende onderdrukkingsmechanismen en symptomen van hedendaags fascisme die momenteel als onvermijdelijke pragmatische noodzakelijkheden worden voorgesteld. Sinds het verschijnen van Močniks teksten is de toestand in Europa jammerlijk verslechterd. Neem het Berlusconiïsme bijvoorbeeld, dat “een functioneel en postmodern equivalent van het fascisme” is, of het aangrijpende feit dat West-Europese democratieën voor de eerste keer sinds WOII mensen uit hun land zetten op basis van hun etniciteit, zoals recent duidelijk werd bij de uitwijzing van Romaziguneurs uit Frankrijk. Het basisidee uit Močniks teksten blijft tot op vandaag relevant: de vraag is niet “Fascisme, ja of nee?”, maar “hoeveel kan een democratie ervan tolereren om goed te blijven functioneren?”.

Recent nog benadrukte de filmmaakster en schrijfster Hito Steyerl in een artikel dat men dit soort van vragen kwantitatief moet trachten te beantwoorden: “Hoeveel haren moet men verliezen om kaal te zijn?” of in politieke termen: Hoeveel beschaving kan de publieke ruimte verliezen zonder te vervallen in fascisme? In hoeveel angst mogen minderheden leven en hoeveel radicale en neoliberale verarming is acceptabel in een samenleving om nog in aanmerking te komen voor de titel ‘democratie’?

De werken in de tentoonstelling wegen artistieke ‘agency’ af tegen politieke manifestaties die men kan beschouwen als voorbeelden van een comeback van fascisme. Kijk maar naar de opkomst van nationalistische sentimenten, de anti-immigratiewetgeving die verscherpt wordt, de ontkenning, onderdrukking en deformatie van de geschiedenis, de normalisering van oorlog en het gebruik van excessief geweld, maar ook de talloze voorbeelden van de administratie van het dagelijkse leven en de verplichte gedachtenpatronen die de basis vormen van de autoritaire regimes van morgen.

Een ander hoofdstuk van deze tentoonstelling is te zien in BAK - Basis voor actuele kunst, Utrecht tussen 29 september en 23 december 2012, met bijdragen van Burak Delier, Etcétera..., Avi Mograbi, Marina Naprushkina, Trevor Paglen, Cesare Pietroiusti, Jonas Staal, Mladen Stilinović, SUPERFLEX, Milica Tomić, and Lidwien van de Ven. Meer info op [www.bak-utrecht.nl](#).